

ПЕРЕКЛАД ЗНАНЬ ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ: що це, як працює у світі і чи можемо застосувати в Україні?

Лише зовсім недавно в Україні ми почали застосовувати термін «*knowledge translation*» як «переклад знань». Спробуємо розібратися, що це таке і для чого потрібно.

Наскільки наукові розробки, дослідження, розвідки мають прикладний характер, наскільки поінформовані освітяни про останні наукові відкриття, які можуть допомогти організувати освітній процес на якісно вищому рівні? Погодьтеся, зараз доступним є надзвичайно великий об'єм наукової інформації, темпи поширення наукового знання високі як ніколи. І водночас, за підрахунками деяких дослідників, близько 90% наукових публікацій не цитують інші науковці, а близько 50% публікацій не читає ніхто окрім самих авторів (<https://arxiv.org/ftp/physics/papers/0701/0701012.pdf>). Про що це свідчить? Чому наукові дослідження не використовують ті, для кого вони проведені? Наскільки цінними є наукові знання, чому важливо їх поширювати? А може питання в зрозумілості та доступності наукових знань для практиків?

Ми переконані, що у сфері освіти має зростати використання наукової інформації у професійній діяльності педагогів, з метою підвищення їх професійного рівня і педагогічної майстерності, з метою якісного покращення освітніх послуг і створення безпечного освітнього простору для учнів. І професійна практика/діяльність, інформована/підсилена науковим знанням/доказами (evidence-informed practice) має стати невід'ємною частиною ефективної системи освіти.

Чому такий великий розрив між науковою інформацією та її застосуванням на практиці (knowledge-practice gap)? Спробуємо розібратися.

З одного боку такі характеристики самих досліджень, як :

Недоступність

Неоднозначність дослідницького матеріалу

Нерелевантність

Суперечливі результати

Недостатність синтезу численних досліджень

Відсутність рекомендацій щодо застосування результатів дослідження на практиці **не полегшують їх використання практиками.**

З іншого боку часто у педагогів (Practitioner knowledge / user knowledge) є:

- Недостатність знань та вмінь, щоб оцінити якість дослідження
- Нерозуміння лексики наукових публікацій. Незрозумілість, як саме можна застосовувати результати, які виражені через терміни "розмір ефекту", "потужність", "статистична значущість" та ін.
- Недостатність знань зі статистики
- Відсутність довіри до результатів дослідження
- Нестача часу та доступу до наукометричних баз даних
- Невмотивованість, бо використання інформації, отриманої в результаті проведення досліджень, не заохочується та не підтримується серед педагогів
- Негнучкість, низька відкритість до змін.

Звідси постає запитання: **Як зменшити розрив між науковими знаннями і практикою? Як підвищити значимість/практичну цінність досліджень у роботі педагогів і трансформувати систему освіти?**

Ключові питання, які потребують обговорення:

- Чому освітяни-практики не користуються науковими досягненнями та дослідженнями?
- Які наукові досягнення та дослідження є корисними для практиків і чи готові вони ними користуватись?
- Як саме мають співпрацювати практики і науковці в освіті?
- Як можна використовувати елементи/інструменти мобілізації знань на рівні: школа, громада, область.

Бо таке явище, як мобілізація/переклад знань в час криз, у світі, який стрімко змінюється, стає дуже важливим.

Для позначення процесів, пов'язаних із перенесенням дослідницьких знань на практику, ми використовуємо термін „переклад знань”. Як показав світовий досвід, переклад знань сприяє змінам у доступі до досліджень; у їх розумінні; у

ставленні та переконаннях; у поведінці педагогів, а відтак відбуваються зміни у навчальних результатах та рівні благополуччя серед учнів.

Серед стратегій впровадження наукових знань у практику можна виділити з одного боку - збільшення доступності наукової інформації, а з іншого – зростання обізнаності та залученості користувачів.

Як це можна зробити? **Алгоритм** простий:

- 1 – освітяни-практики мають отримати доступ до інформації (наприклад, завдяки створенню безкоштовного онлайн-сховища з релевантною науковою інформацією для різних цільових груп);
- 2 – науковці створюють адаптовані для освітян-практиків, батьків, місцевої влади інформаційні продукти (огляди літератури, аналітичні звіти, резюме дослідження, інформаційні бюлетні, "поширені запитання"; історія успіху; інфографіку; відеоматеріали; записи в соціальних медіа/блогах; подкасти);
- 3 – нарощувати потенціал (навчати) всіх стейкхолдерів: розвивати навички аналізу та інтерпретації результатів досліджень у практиків та розвивати комунікативні навички у дослідників;
- 4 – розвивати комунікацію та обмін: створення робочих груп; налагодження співпраці між потенційними партнерами; обговорення результатів наукових досліджень; проведення онлайн-форумів, зустрічей, подій, що підтримують потенційну взаємодію віч-на-віч.

І за таких умов науковці в громаді будуть виконувати соціальне замовлення на покращення освіти в громаді, а практики будуть застосовувати результати наукових відкриттів, щоб кожна дитина почувалася в безпеці і отримувала найкращі освітні послуги.

Сьогодні в цілому світі зростає визнання важливості впровадження доказової практики у навчальний процес. В розвинутих країнах заохочуються обговорення в наукових та педагогічних спільнотах. Цей досвід може бути корисний для вчителів Нової української школи, керівників освітньої політики на місцевому та національному рівнях.

Які проблеми в галузі середньої освіти в Україні виявляють дослідження та статистика? Серед найбільшочіших: булінг, вигорання вчителів, адаптація дітей із сімей внутрішньо переміщених осіб, депресивні та суїцидальні настрої підлітків тощо.

Хороший приклад застосування «перекладу знань» практикується у Центрі психічного здоров'я та психосоціальної підтримки Національного Університету «Києво-Могилянська Академія», який у співпраці з Міністерством освіти і науки України та іншими національними та міжнародними партнерами розробили багаторівневу модель психосоціальної підтримки в закладах загальної середньої освіти «Безпечний простір» (<https://kmarehab.com/portikus/>), що побудована на основі ряду доказових втручань на різних рівнях. Програма включає в себе емоційну підтримку та професійне зростання педагогів, програму занять для дітей різного віку для розвитку в них стресотійкості, програму тренінгів для батьків, які може проводити шкільний психолог. Наступним кроком є розгляд та впровадження системи перекладу знань для впровадження моделі «Безпечний простір» у повсякденну практику в рамках проєкту «Нові педагогічні навички для вчителів: багаторівневий, керований підхід».

Також важливо збільшити кількість дослідницьких проєктів в освітній сфері, спрямованих на збір нових доказів і вивчення процесу впровадження.

Модель співпраці між дослідницькою спільнотою, що виробляє знання, та практиками, які застосовують їх у повсякденній практиці – це сьогодні просто необхідність. Тож рухаємося в цьому напрямку!